

Državni izpitni center

M 2 1 2 1 0 3 1 3

JESENSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

==== Izpitna pola 1 ====

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Torek, 24. avgust 2021

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1

1. Razpravljalni esej

Vpliv staršev na sinov osebni razvoj

A) Vsebina (do 30 točk)

V eseju je kandidat skušal:

Točke	Primer
do 4 + do 4	<p>♦ A predstaviti pripovedovalčev odnos z očetom in materjo;</p> <p>za predstavitev pripovedovalčevega odnosa z očetom in materjo, npr.: Jadran ima do svojega enajstega leta tako z očetom kot z materjo dober odnos. Rad ju ima, očeta celo občuduje, z njim gleda košarkarske tekme in skupaj navijata za Dražena Petrovića. Mati je skrbna in pri vzgoji dosledna, oče pa je popustljiv in Jadrana razvaja. Oba sta do sina ljubeča, oče pa je na sedmini v Bihaću in med prepiri z Danetom do njega brezbrizen. Tak oče mu ni všeč. Po očetovem odhodu v Bosno odnos med očetom ter Jadranom in Vesno postane problematičen in nerazčiščen. Jadran je zelo prizadet, ker se je mati zaradi očetovega odhoda zlomila. Občuti bes na očeta, mati pa se mu smili in ga je sram zaradi njene razgaljenosti. Kljub temu očeta povabi na valeto in tekmo ter je ob dejstvu, da oče obljubi prelomi, razočaran in jezen. Prizna si, da očeta pogreša, mati pa se je že sprijaznila z moževim odhodom in skuša sina soočiti z dejstvom, da očeta ne bo, zato se trudi z glasnim navijanjem preglasiti očetovo odsotnost. Vendar Jadran ne zmore sprejeti razočaranja in materi zaradi jeze na očeta prvič v življenju zabrusi grdo besedo. Na obisk k očetu se odpravi brez materinega dovoljenja, celo zlaže se ji, da se gre s prijateljskoma kopat na Kolpo. Z očetom v Bosni ne obnovita odnosa, saj se ne zmoreta pogovoriti o razlogih za njegov odhod in Jadran mu tudi ne zmore izreči očitkov. Zave se, da sta z očetom pravzaprav tujca. Spozna, da je oče drugačen od njegovih stereotipnih predstav, in do njega občuti odpor. Kot odrasel se z nostalgijo spominja, kako srečna je bila družina, ko je z očetom in materjo po sicer spodletelem izletu v Piso prespal v avtu. Spozna, da njihove družine ni več, vendar pa se on in mati na zagrebškem pokopališču z očetom spravita: oče se od žene ljubeče poslovil s toplim stiskom roke, sinu pa položi na srce, naj bo dober človek. Z materjo Jadran ostane vse do konca romana v dobrih odnosih, stojita si ob strani in mati se na dedkovem pogrebu čustveno nasloni nanj, prepusti pa mu tudi dedkovo hišo v Momjanu;</p>
do 8 + do 2 + do 2	<p>♦ B primerjati očetov vpliv na sinov osebni razvoj z materinim in oba vpliva ponazoriti s po enim dogodkom;</p> <p>za primerjavo očetovega vpliva na sinov osebni razvoj z materinim in ponazoritev obeh vplivov s po enim dogodkom, npr.: Tako oče kot mati pomembno vplivata na Jadranov osebni razvoj, zlasti na njegovo predstavo o družini in pogled na življenje. Na izgradnjo njegove osebnosti odločilneje vpliva oče, saj Jadran zori ravno skozi razčiščevanje svojega odnosa do njega. Kot odrasel ima zaradi zamer do preteklosti težave s svojo identiteto, kar se odraža tudi v njegovem partnerskem odnosu. Dozori, ko se zave, da ne sme ravnati tako kot oče, temveč mora postati junak svojega življenja. Tudi njegov pogled na življenje in družino se razvija pod očetovim vplivom, saj je bil oče načelen in ponosen, ob uničenju dokumentov je celo zapustil Slovenijo in odšel živeti v osamo; vendar se ni spopadel s težavami niti ni želel v njihovo reševanje vključiti svoje žene. Posnemanje očeta se pripovedovalcu sprva zdi mikavno: tudi sam se ima za načelnega v primerjavi s puhlimi prijatelji in partnerko ter si predstavlja, da bi lahko kot oče zaživel v osami in se predajal spominom. Njegova predstava o družini pa je drugačna od očetove, saj se o težavah pogovarja s svojo partnerko in jo želi vključiti v njihovo reševanje, ker ve, kako težko mu je bilo odraščati brez očeta, ne želi zapustiti otroka in se zaveda, da mora zaživet v sedanosti, ne da bi ga</p>

	<p>bremenila preteklost prednikov. To se kaže v dogodku, ko po prevzemu dedkove hiše sprva sanjari, kako svobodno in brez odgovornosti bi lahko kot njegov oče živel sam, nato pa na tleh zagleda prezrelo figo in se odloči, da bo nabral sadeže za partnerko in poskrbel za svojo družino. Materin vpliv na izgradnjo Jadranove osebnosti je sicer manj očiten kot očetov, a pomembno prispeva k njegovemu zorenju, saj mu ves čas (razen kratkega obdobja po moževem odhodu, ko se zlomi in ne zmore nadzorovati svojih čustev in dejanj) stoji ob strani in mu predstavlja zgled kot močna ženska, ki zmore preživeti brez pomoči odsotnega moža in poskrbeti za odraščajočega otroka. Materin pogled na svet je bolj vitalističen kot očetov, saj živi v sedanjosti: možev odhod je za razliko od sina prebolela in je skušala v sebi zatreti svoja čustva do njega. S tem sinu daje zgled, da je potrebno v odraslosti živeti zrelo, odgovorno do sedanjosti in prihodnosti, ne pa obtičati v zamerah iz preteklosti in bežati od problemov. Materin pozitiven vpliv na sinov razvoj se kaže v dogodku na zagrebškem pokopališču, ko po dvajsetih letih spravljivo sprejme možovo roko in tako zrelo pokaže, da je pomirjena s preteklostjo, ter sinu in možu, ki imata nerazčiščen odnos, predlaga, naj skupaj obiščeta grob Dražena Petrovića, ki sta ga nekoč oba občudovala, da bi se na samem morda pomenila o svojih čustvih. Mati pozitivno vpliva na pripovedovalčevo dožemanje družine, saj v času njegovega otroštva in odraščanja po svojih najboljših močeh opravlja materinsko vlogo: skrbi za gospodinjstvo in za vzgojo, po moževem odhodu pa sinu stoji ob strani in zanj navija na tekmah. Razhod zakoncev se ji zdi nesprejemljiv, saj poroko dojema kot zaobljubo. Tudi v času Jadranove odraslosti do njega ostaja ljubeča in pozorna, kar se kaže zlasti ob dedkovi smrti, ko se pogovarjata o družinski preteklosti. Oče in mati torej pripovedovalcu privzgojita družinske vrednote in starševsko ljubezen ter s tem pomembno vplivata na njegov osebnostni razvoj. Mati je zgled zrelega ravnanja, oče pa deloma predstavlja protizgled, iz katerega pripovedovalec spozna, da ne sme ponoviti njegove zgodbe, temveč mora razčistiti s svojim odnosom do njega, prenehati bežati od težav ter se spopasti z vlogo odgovornega partnerja in očeta;</p>
(do 4)	za predstavitev vpliva brez primerjave;
do 6	♦ C komentirati vpliv staršev na pripovedovalčev odnos do lastnega otroka;
(do 4)	za komentar vpliva staršev na pripovedovalčev odnos do lastnega otroka, npr.: Menim, da ...;
	za predstavitev vpliva brez komentarja;
do 4	♦ Č presoditi, kako se vpliv staršev na otrokov osebnostni razvoj kaže še v katerem drugem literarnem besedilu, obravnavanem pri pouku slovenščine;
	za presojo vpliva staršev na otrokov osebnostni razvoj v drugem literarnem besedilu, obravnavanem pri pouku slovenščine, npr.: Da, podoben vpliv opažam še v <i>Visoški kroniki Samorastnikov</i> ..., kjer ...
Skupaj	30

B) Jezik (do 20 točk)

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
najmanj 600	do 8	do 6	do 6

Navedena merila za ocenjevanje veljajo samo za besedila v predpisanem obsegu.

Če pri *Vsebini* ali *Jeziku* kandidat ne doseže nobene točke, se celotna naloga oceni z 0 točkami.

2. Razlagalni/interpretativni esej

Goran Vojnović: Figa (odlomka)

Goran Vojnović: Figa. Ljubljana: Beletrina, Mladinska knjiga, 2020. 374–376.

A) Vsebina (do 30 točk)

V eseju je kandidat skušal:

Točke	Primer
do 3 + do 4 + do 4	<p>♦ A pojasniti, s katerimi težavami se Anja in Jadran soočata v svojem odnosu, zakaj je Anja odšla in kaj želi Jadranu po vrnitvi domov dopovedati;</p> <p>za pojasnilo, s katerimi težavami se Anja in Jadran soočata v svojem odnosu, zakaj je Anja odšla in kaj želi Jadranu po vrnitvi domov dopovedati, npr.: Jadran Dizdar in Anja Černjak se ljubita, zelo rada imata svojega sina, a v njunem razmerju prihaja do težav. Vedno manj se pogovarjata, ne veselita se več drug z drugim, Jadran ugotavlja, da sta se nehala spoznavati. Želi tudi, da bi z Anjo živela čim bolj samostojno in neodvisno od staršev, a ona ostaja močno navezana na svojo družino, zlasti na očeta. Ko ostane brez zaposlitve, to pove očetu in on ji priskrbi novo službo. Anja se je razveseli, a jo veselje hitro mine, saj se zave, da ga ne more deliti z Jadranom. Odide, da bi na samem premislila, kako naj Jadranu pove, da ji je oče priskrbel službo. Vrne se, ker se želi z Jadranom pogovoriti in razrešiti nesoglasja. Pove mu, da je potrebovala čas, da si je priznala, da jo Jadran hkrati ljubi in sovraži, ter se zaveda, da jo bo sedaj, ko ga je spregledala, najbrž sovražil še bolj. A spoznala je, da mu to mora povedati. Dolgo je verjela, da Jadranovo sovraštvo izvira iz njegove bolečine ob očetovem odhodu in iz občutka zapuščenosti, pa tudi dejstva, da je bil oče izbrisan. Sedaj o tem ni več prepričana. Ugotavlja, da Jadran živi v zgodbi, ki si jo je ustvaril sam. V tej zgodbi je on žrtev, a le zato, da bi imel razlog za sovraštvo. Anja je prepričana, da v družinski preteklosti išče izgovore, da bi upravičil strah pred odgovornostjo za lastno življenje. Za njegovo nesrečo naj bi bili krivi njegovi starši, stari starši in prastarši. Anja pa je spoznala, da si je sam ustvaril svoje lastno sovraštvo, ki pa se mu noče odpovedati, niti se noče odpovedati izmišljenim razlogom zanj. Prepričana je, da s takim vedenjem beži sam pred sabo. Pove mu, da je to otročje. Jadran bi se po njenem mnenju moral vesti bolj zrelo in sprejeti, da včasih v življenju ni vse povezano in da razočaranja njegovih prednikov ne morejo biti razlog za lastno nezadovoljstvo;</p>
do 3 + do 6	<p>♦ B predstaviti Anjino čustveno stanje ter ponazoriti, s katerimi jezikovnimi in slogovnimi sredstvi je izraženo;</p> <p>za predstavitev Anjinega čustvenega stanja ter za ponazoritev, s katerimi jezikovnimi in slogovnimi sredstvi je izraženo, npr.: Anja je v odlomku zelo vznemirjena in razrvana. V Jadrana se skuša vživeti in ga razumeti, kar razberemo iz njene izjave »Vidiš, jaz verjamem, da tebe to zares boli, verjamem, da resnično podoživljaš njihove bolečine«. Skuša mu pojasniti, zakaj se mora spremeniti, pri čemer je zelo čustvena in besede kar vrejo iz nje. Kaj čuti, mu razlaga v dolgih povedih: »Potrebovala sem čas /.../«, »Zdaj mislim /.../«, »Vidiš, jaz verjamem /.../«. Njeno razburjenost razberemo, ko skuša Jadrana prepričati, naj se spremeni, saj svoje misli poudarja s številnimi ponavljanji in stopnjevanji: ponavljajo se kazalni zaimek ti, glagol sovražiti in samostalnik sovraštvo, pa tudi pridevnik otročje, v njenih izjavah je veliko mnogovezij (kopiči se veznik in). Z vprašanjem »A ni tako?« ga želi spodbuditi k razmisleku o tem, ali se z njenimi besedami strinja. Svojo jezo nad njegovim odnosom do družinske preteklosti, ki usodno vpliva na njegovo življenje in njuno razmerje, izrazi z metaforo krvniki. S komparacijo »kakor bi bili vsi ti ljudje ujeti v tebi kakor v jantarju, zamrznjeni v času« skuša ilustrirati, da se je zmotno vživel v vlogo žrtve družinske preteklosti in da domnevno nesrečo svojih prednikov živi kot svojo lastno;</p>

do 3 + do 3	♦ C povzeti, o čem Jadran razmišlja med Anjinim monologom, in pojasniti, zakaj razmišlja o tem;
	za povzetek , o čem Jadran razmišlja med Anjinim monologom, in pojasnilo , zakaj razmišlja o tem, npr.: Med Anjinim monologom se Jadran spomni osmega dne po očetovem izginotju. Razmišlja o tem, kaj je materina podoba sprožila v njem. Ko je prišel iz šole, je našel mamo na tleh, popolnoma zlomljeno, razgaljeno. Edino, kar mu je mama takrat povedala, je bilo, da je govorila z očetom. Ni razumel, zakaj jo je pogovor z njim tako prizadel. Takrat se je počutil nemočno, osramočeno in ponižano. Ugotavlja, da se ti negativni občutki v njem vsako leto bolj poglobljajo (»To je podoba mojega sovraštva, ki z leti ne blede, temveč postaja vse močnejša, njene prsi vedno bolj razgaljene.«). O tem razmišlja, ker skuša presoditi, ali so Anjini očitki v zvezi z njegovim odnosom do sebe in okolice upravičeni. Ugotavlja, da so posledice očetovega ravnanja takrat v njem sprožile sovraštvo, ki ga preveva še sedaj, ko je že odrasel. Sedaj razume, kaj pomenijo dedkove besede v zvezi z osamljenostjo in s samostjo. Končno spozna, da je tudi on, podobno kot je bil dedek, osamljen, kljub temu da ni sam, saj se počuti osamljeno tudi v družini, ki si jo je ustvaril;
do 4	♦ Č komentirati, ali so Anjine besede upravičene;
	za komentar , ali so Anjine besede upravičene, npr.: Menim, da ...
Skupaj	30

B) Jezik (do 20 točk)

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
najmanj 600	do 8	do 6	do 6

Navedena merila za ocenjevanje veljajo samo za besedila v predpisanem obsegu.

Če pri *Vsebini* ali *Jeziku* kandidat ne doseže nobene točke, se celotna naloga oceni z 0 točkami.

Opozorilo!

- Ocenjevanje nalog z **manj kot 600 besedami**:
  - vsebina*: točke so dodane po točkovniku,
  - jezik*: število možnih točk za jezikovno pravilnost, slog in zgradbo se ustrezno zniža, in sicer:

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
599–450	do 6	do 5	do 5
449–300	do 4	do 4	do 4
299–150	do 2	do 2	1
pod 150	1	1	0